Gemeente Amsterdam

Versie en eventueel versienummer
[Datum]

# Voortgangsrapportage programmatische aanpak loodverontreinigingen in bodem Amsterdam

Tussenstand januari 2023

# Voorwoord

Volgens mij niet nodig. Wat denken jullie?

# Inhoud

**1 Inleiding....4**
1.1 Doel rapportage....4
1.2 Programmatische aanpak (Herhaling rapportage 2021)....4
1.3 Verantwoordelijkheid (Herhaling rapportage 2021)....5

**2 Behaalde resultaten....5**
2.1 Lood in tuinen....5
2.2 Lood in stadsparken....7
2.3 Subsidieverlening....7
2.4 Loodbeleid onder de Omgevingswet....8

**3 Plannen voor 2023....9**

**4 Financiën....10**
4.1 Stand van de beschikbare middelen....10
4.2 Verwachte uitgaven 2023....10

**Bijlage 1 Folder lood aanpak tuinen....12**

# 1 Inleiding

## 1.1 Doel rapportage

In deze rapportage wordt voornamelijk de voortgang van het programma aanpak loodverontreinigingen beschreven. Deze rapportage is bedoeld om de betrokken gemeentelijke afdelingen en het bestuur te informeren over de stand van zaken van dit programma. Er zijn eerder twee rapportages opgesteld;

- voorjaar 2020 is de vorige voortgangsrapportage opgesteld en aan het bestuur aangeboden (VN2020-007906). Goedkeuring tuinenpilot
- Januari 2022 Evaluatie tuinenpilot

In 2015 zijn inzichten in de blootstellingsrisico's van jonge kinderen aan lood in de bodem [1] gewijzigd. Lood heeft een negatieve invloed op de hersenontwikkeling van jonge kinderen. Door te spelen op onverharde en onbedekte bodems kunnen kinderen via de handen grond binnenkrijgen (opeten). In de Amsterdamse bodem komen verhoogde loodgehalten voor, door de rijke historie. De gemeente Amsterdam voert acties uit om blootstelling te verminderen. Deze aanpak staat los van de aanpak van de loden waterleidingen, maar heeft hetzelfde doel. Op basis van een maatschappelijke kosten/batenanalyse [2] is in de gemeentelijke werkgroep (G&O, GGD en Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG)) een programmatische aanpak geformuleerd om de blootstellingsrisico's aan te pakken.

## 1.2 Programmatische aanpak (Herhaling rapportage 2021)

Uit de maatschappelijke kostenbaten analyse volgt dat elke vermindering van loodbelasting effectief is én dat van bijna alle denkbare maatregelen de economische baten groter zijn dan de kosten. De meest effectieve maatregelen kunnen door de ouders en verzorgers worden genomen. Zij kunnen ervoor zorgen dat hun kinderen niet in contact komen met verontreinigde grond. Dat veronderstelt wel dat ouders bekend zijn met de risico's en met de maatregelen die ze kunnen nemen. Die kennis blijkt echter heel beperkt, zo blijkt uit onderzoek van het RIVM [3] en dat wordt bevestigd door onze eigen ervaringen en door de pilot die is uitgevoerd.

Met het loodprogramma worden verschillende middelen ingezet die de gemeentelijke overheid
ter beschikking heeft, waarbij wordt gestuurd op doelmatigheid en beheersbaarheid.
Het programma bestaat uit de volgende onderdelen:
1. Aanpassen van de loodnormen voor het toepassen van grond en de beoordeling van risico's;
2. Inventarisatie kinderspeelplaatsen;
3. Aanpassen subsidieregeling bodemsanering;
4. Verbeteren communicatie rondom risico's loodverontreiniging;
5. Uitvoering tuinenprogramma
6. Inventarisatie moestuinen
7. Inventarisatie stadsparken (toevoeging 2022)
De onderdelen 1, 2 en 3 zijn inmiddels voltooid. De onderdelen 4 en 5 zijn met elkaar verweven en de uitvoering is in het najaar van 2022 gestart. Hoofdstuk 2 gaat daar op in. De inventarisatie van de moestuinen zal op een later moment, waarschijnlijk in 2023 worden opgestart. Jaren geleden zijn de moestuinen al eens geïnventariseerd, maar een actualisatie is wenselijk.

## 1.3 Verantwoordelijkheid (Herhaling rapportage 2021)

Gemeente Amsterdam is bevoegd gezag in het kader van de Wet bodembescherming en blijft dat onder de toekomstige Omgevingswet. De Wet bodembescherming kent het bevoegd gezag, naast toezichthoudende taken, ook uitvoerende taken toe. Dit betreft met name het uitvoeren van saneringen die nodig zijn, omdat de verontreiniging ontoelaatbare risico's veroorzaakt en niet kunnen worden afgedwongen bij derden (vangnet, artikel 48). De uitvoerende taak vanuit de Wet bodembescherming ligt bij Grond & Ontwikkeling.

De gemeentelijke aanpak van loodverontreiniging wordt uitgevoerd in nauw overleg tussen de ODNZKG, de GGD en afdeling Bodem van G&O. G&O is daarbij verantwoordelijk voor de uitvoering.

# 2 Behaalde resultaten

## 2.1 Lood in tuinen

Door bewoners aan te schrijven wijksgewijs en te wijzen op de gevaren van lood willen wij Amsterdammers bewuster maken. Daarbij geven wij de bewoners direct adviezen hoe zij blootstelling aan lood kunnen voorkomen. In de historische stad van Amsterdam, Weesp en de oude dorpskernen geleden de volgende gebruiksadviezen;

- Was de handen na het buiten spelen
- Doe schoenen uit na het buiten spelen of veeg de voeten
- Plaats een zandbak met schoon zand
- Stofzuig regelmatig je woning
- Kweek groente in bakken met schone grond
- Was groente uit je tuin voordat je deze eet
- Bedek vervuilde grond met een schone laag grond

Wij bieden een gratis “Lood in de bodem-check’ aan. Dit is een klein onderzoek waarbij in de toplaag lood wordt gemeten en een interview wordt gehouden met de bewoner. In bijlage 1 is de folder van het loodprogramma opgenomen. Het tuinenprogramma dat wordt uitgevoerd in Amsterdam is innovatief. De problematiek is niet uniek, in veel oude steden en dorpskernen komen verhoogde loodgehalten voor. Maar het aanbieden van een meetdienst aan bewoners op deze schaal is niet eerder uitgevoerd.

In 2022 is met name gewerkt aan het inrichten van een meetdienst en het verbeteren van de communicatiemiddelen. De meetdienst bestaat uit 2 partijen die middels aanbesteding AI2021-0224 zijn gecontracteerd. De gemeente is een raamcontract aangegaan met deze partijen voor de komende 4 jaar.

Vanaf september is gestart met het wijskgewijs aanschrijven van bewoners. Op dit moment vraagt circa 5% van de bewoners die een flyer krijgt een lood in de bodemcheck aan. Het streefpercentage van 20% is niet behaald, ondanks de verbeteringen die zijn aangebracht in de communicatie.

De behaalde resultaten voor de aanpak lood in tuinen in 2022:

- Er zijn 346 aanvragen voor een Lood in de bodemcheck binnen gekomen.
    - 330 aanvragen zijn goedgekeurd

    - 16 hiervan zijn afgewezen omdat de tuin in een schoner gebied van Amsterdam ligt, de tuin al eerder is gesaneerd of omdat de bodem al eerder is onderzocht.
- Er zijn 199 adviezen uitgebracht aan bewoners, waarvan;
    - 90 tuinen zijn beoordeeld als geschikt zonder gebruiksadviezen,
    - 85 beschikken over een matige bodemkwaliteit (herinrichting en opvolgen gebruiksadviezen),
    - 24 slechte bodemkwaliteit
- Bewoners zijn overwegend zeer tevreden over de loodadviseur
    - 79 bewoners zijn zeer tevreden
    - 21 zijn tevreden
    - 2 bewoners zijn niet tevreden/ niet ontevreden
    - Geen ontevreden bewoners
- Gemiddeld heeft een bewoner zijn advies (rapportage) 27 dagen na de aanvraag ontvangen

Komend jaar zal gewerkt worden aan het verhogen van de respons door het inzetten van aanvullende communicatiemiddelen. Hier wordt in Hoofdstuk 3 verder op in gegaan.

Woningbouwcorporaties hebben in september aangegeven niet mee te willen werken aan de aanpak lood in tuinen. Corporaties hebben een grote opgave in het verduurzamen van woningen en heeft mede daardoor onvoldoende capaciteit om de communicatie over lood op te pakken. Inmiddels zijn er in januari en februari gesprekken gevoerd en wordt weer gezocht naar de samenwerking. Er wordt gewerkt aan een stappenplan waarmee de corporaties zich goed kunnen voorbereiden op de aanpak.

## 2.2 Lood in stadsparken

In Amsterdam is een grootschalige diffuse verontreiniging aanwezig in de bodem. Ook in de parken blijkt deze diffuse verontreiniging aanwezig te zijn. Door de stedelijke dichtheid, worden de parken in Amsterdam als gezamenlijke tuin gebruikt. De parken zijn ingericht voor intensieve recreatie. Op dit moment is beperkt inzichtelijk of in de parken verhoogde loodgehalten voorkomen. Uit recent onderzoek in 2 Amsterdamse parken is gebleken dat lood waarden voor kunnen komen boven het saneringscriterium, waardoor er mogelijk sprake is van actuele risico’s voor bezoekers van de parken.

In het Flevopark is een nadere inventarisatie uitgevoerd en wordt beoordeeld of maatregelen noodzakelijk zijn. Voor de overige parken in oud stedelijk gebied wordt binnenkort een inventarisatie naar de loodgehalten op intensief gebruikte delen van de parken gestart om de risico’s voor bezoekers in de parken beter in te kunnen. Hiervoor is vanuit het Rijk een bijdrage van 1,46 miljoen ontvangen

voor onderzoek naar en aanpak van lood in stadsparken. Deze bijdrage dekt de kosten voor het uitvoeren van de inventarisatie en het uitvoeren van maatregelen in één park. Activiteiten voor deze bijdrage moeten gestart zijn in 2022 en hebben een doorlooptijd van drie jaar vanaf 5 oktober 2022.

## 2.3 Subsidieverlening

Subsidies worden verleend vanuit de Subsidieregeling stedelijke vernieuwing, verhuisregelingen en ouderenhuisvesting Amsterdam 2019. De subsidieregeling voor bodemsaneringen is in 2022 aangepast om aan te sluiten bij de programmatische aanpak loodverontreinigingen. Indien Amsterdammers hun tuin saneren om blootstelling aan lood te voorkomen, dan krijgen zij hiervoor een vergoeding per gesaneerde vierkante meter. De subsidieregeling is zo opgesteld dat ongeveer 50% van de saneringskosten wordt vergoed en in de praktijk loopt dit soms op tot 100% van de saneringskosten. Wij sturen er zoveel mogelijk op aan om op een natuurlijk moment de tuin te saneren, bijvoorbeeld tijdens de renovatie van een woning of de herinrichting van de tuin. Hiermee wordt de kosten en overlast zoveel mogelijk beperkt.

Onderstaand een overzicht van de verleende subsidies:

- In 2022 zijn 5 aanvragen binnen gekomen met het verzoek een subsidie te verlenen
- Alle aanvragen voldeden aan de voorwaarden en zijn geheel of ten dele verleend
- In totaal is voor ruim EUR 150.000,00 uitbetaald
- De oppervlaktes variëren tussen de 44-1140 $m^2$. In totaal is voor 2259 $m^2$ tuin een subsidie aangevraagd

Het bestaande subsidieplafond voldoet. De kosten per sanering zijn fors, gemiddeld voor de lopende subsidieaanvragen in het jaar 2022 is de bijdrage per gesaneerde tuin EUR 30.150,00. Er zijn echter een beperkt aantal subsidies aangevraagd. Indien wordt bekeken hoeveel tuinen er gesaneerd zouden kunnen worden gesaneerd op basis van dit gemiddelde bedrag, dan kom je op 32 tuinen. In 2022 zijn echter een aantal tuinen met een groot oppervlakte gesaneerd.

Elke subsidieaanvraag wordt apart beoordeeld door een medewerker van de afdeling bodem van G&O. Het toekennen van een bedrag per $m^2$ is iedere keer maatwerk, ookal is de regeling in 2022 vereenvoudigd. De regeling moet ieder jaar geëvalueerd worden, omdat blijkt dat het een intensieve procedure is en er ruimte blijkt voor eigen interpretatie van personen. Goede afstemming binnen het projectteam is belangrijk om gelijke beoordeling van de aanvragen te garanderen.

## 2.4 Loodbeleid onder de Omgevingswet

Het afgelopen jaar is gewerkt aan het Bodembeleidskader. Met ingang van de Omgevingswet zal het Bodembeleidskader de Nota bodembeheer vervangen. De gemeente Amsterdam gaat beleidsneutraal over naar de Omgevinsgwet. De regels met betrekking tot lood in de bodem gaan ongewijzigd over bij in werking treding van de Omgevingswet.

# 3 Plannen voor 2023

Voor 2023 staan de volgende acties op het programma;

- Verder uitrollen tuinenproject

Dit jaar gaan we 22.000 tuinen aanschrijven. Het doel is dat 20% van de aanschrijvingen zich aanmelden voor de ‘Lood in de bodem-check’. Dit betekent dat in 4.400 tuinen een Lood in de bodem-check wordt uitgevoerd. Hiervoor worden nieuwe communicatie initiatieven wijksgewijs onder de aandacht gebracht, bijvoorbeeld;

  - Persbericht/ reportage door verschillende media
  - Herhaling aanbod Lood in de bodem-check via ansichtkaarten
  - Extra aandacht rondom WHO week van de loodvergiftiging,
  - Uitdelen van loodkruid bij tuincentra, om problematiek onder de aandacht te brengen

- Stimuleren saneringen op natuurlijk moment door subsidieverstrekking.

In 2023 is een subsidiebedrag beschikbaar van €1.000.000,00 voor het saneren van tuinen. We streven ernaar om dit bedrag volledig uit te geven om daarmee de maximale verbetering te bereiken. We stimuleren de aanvragen door in het tuinenproject op de mogelijkheid te wijzen en de woningbouwverenigingen opnieuw te informeren over deze mogelijkheid bij nieuwbouw/verbouw.

- Lood-in-parkenproject

De Rijksmiddelen die hiervoor beschikbaar zijn zetten wij in voor onderzoek op 8 parken/ locaties. Samen met de GGD wordt gekeken naar wat een acceptabel blootstellingsniveau voor lood in parken is.

- Volkstuinen

Doordat het Lood in tuinenproject van start is gegaan, krijgen we meer vragen binnen over de volkstuinen. Volkstuinen zijn al eerder onderzocht op lood en in 2023 gaan we inventariseren voor welke volkstuinen nieuw of aanvullend onderzoek nodig is.

- Tussenevaluatie

  Door verschillende werksessies te houden, literatuuronderzoek uit te voeren en gemeenten te raadplegen die ook koploper zijn op het gebied van aanpak loodverontreinigingen in de bodem, willen wij nog een keer checken of de aanpak voldoende effectief en compleet is. Op basis van deze tussenevaluatie wordt het loodprogramma verder aangescherpt.

# 4 Financiën

## 4.1 Stand van de beschikbare middelen

Onderstaand een overzicht van de beschikbare middelen en de totale uitgaven voor het loodprogramma.

Tabel 1 Beschikbare budgetten per soort

| Beschikbaar budget | Besteed | Resterend budget |
|---|---|---|
| Bodemconvenant | Circa EUR 500.000,00 | EUR 3.500.000,00 |
| SPUK 2021 (tuinen) | EUR 686.500,00 | EUR 3.575.718,00 |
| SPUK 2022 (parken) | EUR 3.000,00 | EUR 1.467.800,00 |

Financiën in het kader van SPUK worden jaarlijks verantwoord aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

## 4.2 Verwachte uitgaven 2023

Uitgaven  in 2023

- Uitbesteden werkzaamheden aan adviesbureau’s EUR 800.000,00 (Op basis van 4400 tuinen)
- Subsidie tuin sanering EUR 1.000.000,00
- Bijkomende kosten (o.a. folders, power platform) EUR 250.000,00
- Inventarisatie lood in parken EUR 105.000,00
- Inzet 2,5 FTE afdeling Bodem
- Inzet communicatieadviseur 0,2 FTE

# Bijlage 1 Folder lood aanpak tuinen